

SPIS TREŚCI

Od redakcji	9
-------------------	---

ARTYKUŁY

Wspólne streszczenie polskie dla 4 pierwszych artykułów	11
Anna Ma t u c h n i a k - K r a s u s k a – Pamiątki i wspomnienia o Profesor Antoninie Kłoskowskiej	13
Jolanta K u l p i ń s k a – Antonina Kłoskowska i łódzka socjologia. Znaczące wydarzenia	29
Elżbieta T a r k o w s k a – Wspomnienie o Antoninie Kłoskowskiej: „Kultura i Społeczeństwo”	37
Zbigniew B o k s z a ń s k i – Antoniny Kłoskowskiej teoria i socjologia kultury	47

* * *

Kazimierz K o w a l e w i c z – Określanie pola subdyscypliny – <i>socjologia kultury</i> Antoniny Kłoskowskiej	57
Marek C z y ż e w s k i – Socjologia wobec kultury – uwagi na marginesie koncepcji Antoniny Kłoskowskiej	67
Andrzej Paweł W e j l a n d – Poza kulturę, poza antropologię?	91
Bogusław S u ł k o w s k i – Tradycyjne i nowe ramy stowarzyszania się – interwencja sieci cyfrowej	103

LIST OF CONTENTS

ARTICLES

Summary of the following articles	55
Anna Ma t u c h n i a k - K r a s u s k a – Memorabilia and Memories about Professor Antonina Kłoskowska	
Jolanta K u l p i ń s k a – Antonina Kłoskowska and the Łódź School of Sociology. Significant events	
Elżbieta T a r k o w s k a – Reminiscences of Antonina Kłoskowska: „Culture and Society”	
Zbigniew B o k s z a ń s k i – Antonina Kłoskowska’s Theory and Sociology of Culture	

* * *

Kazimierz K o w a l e w i c z – Defining Sub-disciplinary Fields – “Sociology and Culture,” by Antonina Kłoskowska	65
---	----

Marek C z y ż e w s k i – Sociology Facing Culture: Some Remarks Inspired by Antonina Kłoskowska’s Approach	89
Andrzej Paweł W e j l a n d – Beyond culture, beyond anthropology?	101
Bogusław S u ł k o w s k i – Traditional and new frameworks for establishing connections and cultural associations – the impact of the internet	132

STRESZCZENIA

Pierwsza część tomu zawiera teksty o charakterze wspomnieniowym począwszy od refleksji samej Antoniny Kłoskowskiej przedstawionej w opisie jej osobistych wspomnień cytowanych przez Annę Matuchniak-Krasuską („Pamiętki i wspomnienia o Profesor Antoninie Kłoskowskiej”) na podstawie materiałów zgromadzonych w archiwum profesor Kłoskowskiej. Tekst Jolanty Kulpińskiej („Antonina Kłoskowska i łódzka socjologia. Znaczące wydarzenia”) stanowi komentarz na temat ówczesnych polityczno-społecznych warunków kształtujących możliwości uprawiania nauk społecznych w trudnych latach 50. 60. i 70. Elżbieta Tarkowska tytułując swoją refleksję „Wspomnienie o Antoninie Kłoskowskiej: Kultura i Społeczeństwo” przedstawiła przede wszystkim warszawski okres aktywności naukowej profesor Kłoskowskiej ze szczególnym akcentem położonym na jej pracę jako redaktora naczelnego pisma Kultura i Społeczeństwo. Ostatni w tej części tekst Zbigniewa Bokszańskiego zatytułowany „Antoniny Kłoskowskiej teoria i socjologia kultury” zawiera charakterystykę jej intelektualnej biografii.

Abstract

The first part of the volume contains four following texts: Anna Matuchniak-Krasuska *Memorabilia and Memories about Professor Antonina Kłoskowska*, Jolanta Kulpińska *Antonina Kłoskowska and the Łódź School of Sociology. Significant events*, Elżbieta Tarkowska *Reminiscences of Antonina Kłoskowska: "Culture and Society"*, Zbigniew Bokszański *Antonina Kłoskowska's Theory and Sociology of Culture*; A. Matuchniak-Krasuska relates to the personal archive of professor Kłoskowska and presents excerpts from memoirs written by Kłoskowska describing her adolescence. J. Kulpińska comments on difficult social and political circumstances in which human sciences had to develop. E. Tarkowska gives an account of her cooperation with professor Kłoskowska related to periodical "Culture and Society" in which A. Kłoskowska kept the position of editorial chief until her death. Z. Bokszański dealt with main fields of Kłoskowska's scientific activity and related to the most important phases of her professional biography.

KAZIMIERZ KOWALEWICZ
Uniwersytet Łódzki

OKREŚLANIE POLA SUBDYSCYPLINY – *SOCJOLOGIA KULTURY ANTONINY KŁOSKOWSKIEJ*

Streszczenie

Antonina Kłoskowska publikując w 1964 roku „Kulturę masową” nie tylko zaprezentowała swój stosunek do tej postaci manifestacji kultury, ale także wypracowała podstawowe instrumentarium jej analizy. W precyzowaniu przez autorkę pojęcia kultury jako obszaru badań ważne miejsce zajęły inspiracje zaczerpnięte z semiotyki. Z czasem kwestie semiotyczne znalazły się w centrum rozważań

A. Kłoskowskiej dotyczących określenia pola zainteresowań socjologii kultury. Ich podsumowaniem była „Socjologia kultury” z 1981 roku. Zawarte w niej ustalenia były później punktem odniesienia dla tekstów drukowanych w latach dziewięćdziesiątych minionego stulecia. To prawda, że wówczas już same kwestie semiotyczne nie zajmowały pierwszoplanowego miejsca w tych studiach, ale w zadziwiający sposób współbrzmiały te teksty z propozycjami rozwijanymi w obszarze semiotyki, w podejściu wyodrębniającym się jako semioetyka. Nie tylko są więc one odpowiedzią autorki na wyzwania współczesności, ale mogą być źródłem inspiracji dla nowych pokoleń czytelników.

**DEFINING SUB-DISCIPLINARY FIELDS –
“SOCIOLOGY AND CULTURE” BY ANTONINA KŁOSKOWSKA**

Abstract

Antonina Kłoskowska, publishing in “Mass Culture” in 1964, not only presented her approach to those types of cultural manifestations, but also elaborated the basic set of instruments for their analysis. In the author’s specification of the concept of culture as a specific area of scientific research, she took special inspiration from the field of semiotics. Over time, semiotic issues and questions became the focus of her considerations as she defined her own field of interest in the sociology of culture. She encapsulated her research interests in “The Sociology of Culture” in 1981. Her postulates from this article later became the focal point for her work in the 1990s. While it’s true that questions concerning semiotics per se were not the main focus of these studies, her texts resonate in a surprisingly way with propositions rooted in the field of semiotics, resulting in the development of her unique approach based on semioethics. Thus not only do the author’s postulates represent a contemporary challenge, but they also constitute a source of inspiration for a new generation of readers.

MAREK CZYŻEWSKI
Uniwersytet Łódzki

**SOCJOLOGIA WOBEC KULTURY
– UWAGI NA MARGINESIE KONCEPCJI ANTONINY KŁOSKOWSKIEJ**

Streszczenie

Dzisiejsze spojrzenie na dzieło Antoniny Kłoskowskiej prowadzi do podjęcia dwóch kwestii ogólnych. Pierwsza z nich dotyczy istoty kultury, a także jej historii oraz obecnego stanu. Druga odnosi się do statusu socjologii kultury jako jednej z dziedzin wiedzy o kulturze. Obydwa te zagadnienia rozpatrywane są na dwóch poziomach: rzeczowym (czym jest kultura? czym jest socjologia kultury?) i dyskursowym (jak kształtowały się dzieje pojęcia kultury i pojęcia socjologii kultury?). W tych ramach omawiam następujące problemy: kultura w tzw. węższym rozumieniu a kultura duchowa; socjologia kultury a socjologia kulturowa; autoteliczność a autonomia kultury; homogenizacja a hybrydowość kultury; oraz dystancjacja a dedystancjacja. W tych kontekstach nawiązuję w szczególności do koncepcji Alfreda Webera, Jeffreya Alexandera, Theodora Adorno i Karla Mannheim’a.

**SOCIOLOGY FACING CULTURE: SOME REMARKS INSPIRED
BY ANTONINA KŁOSKOWSKA'S APPROACH**

Abstract

A contemporary look at the oeuvre of Antonina Kłoskowska leads to consideration of two general issues. The first of these concerns the essence of culture as well as its history and current state of affairs. The second question involves the status of the sociology of culture as one of the domains of knowledge regarding culture itself. Each of these issues is discussed on two separate levels: culture as substance (what is culture? what is the sociology of culture?), and culture as discourse (how have the notions of culture and of the sociology of culture been formed?). It is within this framework that the following problems are addressed: culture in a narrower sense of the term vs. intellectual culture (*Geisteskultur*); the sociology of culture vs. cultural sociology; the autotelicity vs. autonomy of culture; the homogenization vs. hybridity of culture; and, finally, distantiation vs. de-distantiation. In these contexts I refer in particular to the concepts of Alfred Weber, Jeffrey Alexander, Theodor Adorno, and Karl Mannheim.

ANDRZEJ PAWEŁ WEJLAND
Uniwersytet Łódzki

POZA KULTURĘ, POZA ANTROPOLOGIĘ?

Streszczenie

Tekstem tym uprzytamniam obecność w antropologii – kulturowej? – od wielu dekad, ostatnio znów bardzo żywego nurtu „troski o kulturę”, kwestionującego status metodologiczny i badawczą przydatność samego pojęcia kultury.

Wyróżniam i ilustruję przykładami trzy płaszczyzny czy też perspektywy w analizie tego nurtu:

- 1) perspektywę troski o logiczną precyzję i znaczeniową jasność pojęcia kultury oraz jego definicji,
- 2) perspektywę związaną z konceptualizacją przedmiotu badań i troską o referencję pojęcia kultury,
- 3) perspektywę troski o pojęcie kultury jako kategorię fundującą całą dziedzinę badań zwaną antropologią kulturową.

BEYOND CULTURE, BEYOND ANTHROPOLOGY?

Abstract

This text reminds us about the presence, lasting for several decades, in – cultural? – anthropology, of a trend which has recently once again become very vivid, i.e. “culture concerns and cares,” which questions methodological status and research suitability of the concept of culture itself.

I distinguish and illustrate, using examples, three planes or perspectives in the analysis of this trend:

- 1) the perspective of concern for logical precision and semantic clarity of the concept of culture and its definitions;

2) the perspective associated with the conceptualization of culture as a research subject, and concerns which refer to the concept of culture;

3) the perspective of concern for the concept of culture as a funding category supporting the whole field of research called cultural anthropology.

BOGUSŁAW SUŁKOWSKI
Uniwersytet Łódzki

**TRADYCYJNE I NOWE RAMY STOWARZYSZANIA SIĘ
– INTERWENCJA SIECI CYFROWEJ**

Streszczenie

Po czterdziestu latach od publikacji książki Antoniny Kłoskowskiej „Społeczne ramy kultury” kryterium kontaktu i styczności pośredniej wciąż pozostaje istotne dla rozróżnienia podstawowych mechanizmów produkcji kulturalnej i uczestnictwa kulturalnego. Współcześnie jednak dwa nowe fenomeny wymuszają konieczność poszerzenia tamtych trzech społecznych układów kultury o układ nowy, czwarty. Transformacja ustrojowa i częściowa przynajmniej deregulacja kultury polskiej ujawniły spontaniczny rozwój stowarzyszeń i ruchów kulturowych. Stowarzyszenia, fundacje i NGOs stały się głównym czynnikiem dezetatyzacji i uspołecznienia kultury, strukturami kultury uwolnionej od instytucji publicznych i monopolu państwa. Spontaniczności takiej kultury sprzyja naturalna otwartość Internetu i technologii społecznościowych. Stowarzyszenia wykorzystują technologię sieci w nierównym stopniu, tworząc różne struktury od historycznie wcześniejszych /tylko f2f/, do tych uzależnionych wyłącznie od technologii komunikacyjnej Web2.0. Zatem: I-NGO f2f, II-NGO f2f+TMC+CMC, III-NGO f2f+Web.2.0MC, IV-NGO Web.2.0MC+NGOf2f, V-NGO Web.2.0MC. W artykule dyskutuje się ponad to praktyki i doświadczenia wolontariuszy działających w stowarzyszeniach.

**TRADITIONAL AND NEW FRAMEWORKS
FOR ESTABLISHING CONNECTIONS AND CULTURAL ASSOCIATIONS
– THE IMPACT OF THE INTERNET**

Abstract

Forty years ago Antonina Kłoskowska wrote “Social frameworks of culture”, a book which contained a profound and influential theoretical chapter focused on the problems of social production and participation. Face-to-face interaction face-to-face and directed or undirected contact in cultural communication is essential, but now we need to enrich the three traditional social frameworks of culture with a new fourth proposal: the framework of social movements and social, cultural associations /NGOs/. We are faced with the need to incorporate the results of the Polish transformation as well as the developing processes revolving around world democratization. What’s more, many modern social movements and NGOs now depend and rely on CMC (Computer Mediated Communication). From this point of view one may identify several structures, from traditional to modern: I-NGO f2f, II-NGO f2f+TMC+CMC, III-NGO f2f+Web.2.0MC, IV-NGO Web.2.0MC+NGOf2f, V-NGO Web.2.0MC. This paper also discusses some practices and experiences of NGO volunteers.